

יוסף לילה

לקחי חן ומאמרים לפרשת השבוע

יוצא לאור על ידי
מוסדות
"טוב וחסד"
בנשיאות הגאון
רבי יוסף חיים רווח
שליט"א

ג

פרשת בשלח

לקחי היום

אקטואליה בראי התורה

'שנת הבחירות' החלה. חובבי 'כסאות עור הצב' כבר החלו להביע את דאגתם ה'כנה' לשלום העם היושב בציון, וליד כל מיקרופון רענו, מכבירים עלינו במלל נדוש, למען ביום פקודה נניח את הפתק המיוחל, שיתן להם עוד כמה שנים של משכורת מנופחת דלת תוצאות, עד, כמוכן, לבחירות הבאות...

ובתוך זה שואלים אנו את עצמינו, האם באמת יתכן 'מנהיג' אמיתי, כזה שבאמת ישליך עצמו מנגד למען שולחיו, או כזה העשוי ללא חת, ואך ורק את טובת עמו ידוש בלא שום נגיעה אישית?!

ובכן, גם בזה, כמו בכל תחום אחר, לתורתנו הק' יש את התשובה למהותו ואופיו של מנהיג אידיאלי.

"משה רבינו". הוא לא ניחן כלל בכושר רטורי סוחף, הוא לא נחשב 'כריזמטי', אדרבה, היה הוא כבד פה וכבד לשון. והקב"ה כל-יכול אינו חפץ להעניק לו את התכונות הללו, כי לא באלה חפץ ה'.

גואלן של ישראל, נבחן דוקא במידותיו הנאצלות, בישרו, ובמסירותו למען צאן מרעייתו.

הנה בפרשיות הקודמות ראינו מקרוב, אפס קצהו של הנהגה 'כאשר ישא האומן את היונק'. כאשר רואה הרועה הנאמן, כי קצרה ידו מהושיע, לא יכול להתאפק, ופונה בטרוניא כלפי מעלה, לאמר; למה הרעות לעם הזה. כאשר העונש על מילים אלו לא אחר לבא; "עתה תראה", העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות, כשאביאם לארץ! (רש"י)

והנה מצינו לחז"ל במקום אחר שאמרו, כי סיבת קבורת משה במדבר, היתה בכדי שלעתיד לבא יעלה הוא עמו את כל מתי המדבר. וא"כ לכאורה אין הדברים עולים בקנה אחד?!

וכתב על כך האמרי משה', כי היא הנותנת! כיון שראה הקב"ה את מסירותו של מרע"ה לעמו, עד שהטיח בדברים כלפי מעלה, למען הקל את סבלם, אמר הקב"ה, אין יותר ראוי ומתאים ממך להשאר עם מתי המדבר, ולו בכדי שבעתיד יזכו אף הם לעלות לארץ.

ללמדך, כי 'מנהיגות' אינה 'שררה' או משכורת ורכב צמוד, 'מנהיג' הוא ההולך בראש המחנה, צד לו בצרתם, ושמח בשמחתם. ומשליך עצמו מנגד בעבורם.

ואליך רבש"ע אנו מתחננים! השיבה שופטינו כבראשונה--

מלקחי הפרשה משיחותיו של מורינו הרב שליט"א

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֲל תִּירְאוּ הַתִּיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסִּיפוּ לְרַאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם: (ד יג)

יש להבין, מה הקשר בין מה שלא יראו את מצרים עוד, לבין זה שאומר להם משה לחזות בישועת ה'?

כתב על כך בספר "זקן אהרון", כי טמון כאן יסוד נפלא בהנהגת השי"ת, ולקחו בצידו.

והוא, שכל דבר שנברא בעולם, גברא הוא למטרה מסויימת, ובהשלימו את ייעודו בזה העולם, הרי הוא כלה ונעלם. ולכן, רואים אנו שלהרבה דברים יש "בלאי", ואף אומות שלימות באות ונעלמות כלא היו, כדוגמת עמון ומואב שמשהביאו את רות ואת נעמי, סיימו את "תיקונם" בזה העולם.

ואף המצרים באו למטרה מסויימת, ובהשלימם את ייעודם, אחת דינם "להיעלם מן המפה", והמטרה שלשמה בראם השי"ת היתה, שעם ישראל טרם היותו לעם ירד לשם, ושם ישעבדו אותו בייסורי נפש וגוף, ויזככו ויתלבנו, כמ"ש וַצִּרְפְּתִים כְּצִרוֹף אֶת הַפֶּסֶף (זכריה יג ט), ובו ברגע שייסומו את הביורור, אין זכות קיום למצרים!.

על כן אמר משה לבניו התייצבו וראו את ישועת ה'! אחרי שבזכותם התקרבתם להשי"ת, (כמ"ש ז"ל (שמ"ר פ' כא, ה) ופרעה הקריב- הקריב את ישראל לאביהם שבשמים), לא תוסיפו לראותם! כי כבר אין להם זכות קיום..

הרי לנו, כי כלי הנשק האטרקטיבי ביותר כלפי הקמים עלינו, אם זה האויב הגשמי מאיראן, ואם זו מפלגה כזו או אחרת, יהיה כאשר נבין את המסר שנשלח אלינו, ונוסיף בהתקרבותנו להשי"ת, ע"י תורה ומעש"ט, אזי נראה אותם מתפוגגים ונעלמים כלא היו...

☆☆☆

ביאור נוסף, כתב ה"בני יששכר", על פי מאמר הכתוב (ירמיהו יז) רְפָאֵי ה' וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאַנְשֶׁה פִּי מְהִילְתִּי אִמָּה. וכתב הזוה"ק (חדש, בלק) כי ההבדל בין רפואה שנעשתה ע"י השי"ת, לבין רפואה שנעשתה ע"י המלאך רפאל הוא, שרפואת השי"ת היא נצחית, משא"כ ע"י מלאך. וע"כ מבקש הנביא ואומר "רפאנו ה'", ואז גרפא לעולם. וכן אם תושיענו, אזי נוושעה תשוועת עולם!

זהו שאמר הכתוב "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך פי אני ה' רפאך", ואמרו חז"ל (סנהדרין קא.) אם אין מחלה, רפואה למה?, ולפי דברינו יבואר, כי הכתוב מבטיח לנו שלא תהא מחלה לעולם, ומדוע? כי הלא אני ה' רפאתי אותך!!

וכך אומרים חז"ל (ילקוט זכריה ט) אמר ה' לישראל, בעולם הזה הייתם נושעים ע"י בשר ודם, במצרים, ע"י משה ואהרן. בימי סיסרא, ע"י ברק ודבורה. במדין, ע"י השופטים. ומפני שהם בשר ודם, הייתם תוזרים ומשתעבדים. אבל לעתיד לבא, אני ה' בעצמי גואל אתכם, ושוב אינכם משתעבדים, שנאמר ישראל נושע בה' תשוועת עולמים!

ובזה יומתק מאמר נעים זמירות ישראל, יאמרו "גאולי ה'", אלו שנגאלו בידי ה', "כי לעולם חסדו".... לפי זה יובן מאמר משה, כיצד תדעו שזו ישועת ה'? כי אשר ראייתם את מצרים היום, לא תוסיפו לראותם לעולם!

לקח טוב

פרשת השבוע בהלכה ובאגדה

זֶה אֵלֶי וְאֶנְהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְנֵנִהוּ: (טו ב)

כָּל הַמּוֹזְלָה אֲשֶׁר שְׂמַתִּי בַּמְצָרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ: (טו, כו)

במס' שבת (קלג:): איתא, "זה אלי ואנוהו", התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה, וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בבלבלר אומן, וכורכו בשיראין נאין. אבא שאול אומר, "ואנוהו", הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום.

ודעת השאגת אריה (סי' ז) כי מצוה זו היא מ"ע דאורייתא, אך המהרש"א (שבת קד:) כתב כי זו מצוה דרבנן.

וי"ל שבזה נחלקו ת"ק ואבא שאול, שד' ת"ק שזו מצוה דאורייתא, וע"כ יליף לה מקרא. אך ד' אבא שאול, שהוא מדרבנן, ע"כ למד מהפסוק למילתא אחריתא.

אך כתב בספר פרדס יוסף כי יתכן שאבא שאול לא בא לחלוק, אלא להוסיף, וכך הוא כותב; וראיתי הרבה מדקדקים, ולא יחסו על מעות לקנות אתרוג הדר וכד', אך כאשר מגיעים למצות צדקה המה כ"אבן". ועל כך אומר אבא שאול, אף שזו מצוה חשובה שיהיה לך אתרוג נאה לולב נאה, וכד', אך לא זה העיקר, אלא "מה הוא חנון אף אתה חנון ורחום!" וכשם שהוא זן את בריותיו ברחמים, ומספק להם את כל צרכיהם, אף אתה היה כן.

וכך אמרו דורשי רשומות על הכתוב (תהילים כב, ז) וְאֶנְכִּי תוֹלַעַת וְלֹא אֵישׁ חֲרָפֶּת אֲדָם וְכָזוּי עָם, כי בין שונאיו של דוד המלך ע"ה היו רבים מדקדקים במצוות שבין אדם למקום, ולא היו מכניסים דבר מאכל לפיהם עד שבדקוהו שתי וערב, אם אין בו תולעת ח"ו, אך כשהיו מגיעים ל"בין אדם לחבירו", היו מוכנים לבלוע את חביריהם בעודם חיים, אמר להם דוד המלך, חשבו כי אני תולעת, ולא איש, והניחו לי לחיים ולשלום...

הקשה הגאון "אבני נזר" (או"ח סי' ג) שהנה בגמ' ר"ה (כז.) אמרו שאם ציפה השופר בזבה, פסול משום חציצה. ואילו גבי לולב אמרי' (סוכה לז.) כל לכאותו אינו חוצץ?

ויש לומר, כי דין הידור נאמר רק בגוף המצוה, ועל כן בלולב שיש מצוה לאגדו, אין באגד משום חציצה, אם נעשה לנוי. אך בשופר שהנוי הוא חיצוני, ואינו מגוף המצוה, נוי כזה אם הוא חוצץ, הרי"ז פסול.

אך יש לשאול, שהרי במס' שבת (קלג:): איתא, שכורכין ס"ת בשיראין לנוי. ומשמע שיש מצות נוי גם שלא בגוף המצוה.

ויש לומר, כיון שנאמרה הלכה שאסור לאחוז ס"ת ערום (מגילה לב.) אם כן, אף הכריכה בה היא למצוה, ועל כן נחשב הנוי שבה לגוף המצוה.

כתב בספר "שערי רצון", שיש שני סוגים של מחלה, האחת היא, צער וייסורים הבאים על האדם כעונש על עוונותיו, והשנייה, היא הנשלחת לאדם כייסורים של אהבה, הבאים לקרבו לאלוקיו, ולמרק את שארית עוונותיו, כרופא הזה שחותך אבר מהאדם על מנת לרפאותו. ועל-כך אומר הכתוב "כל המחלה אשר שמתי במצרים- היינו, מחלה הבאה כעונש על ששעבדו את ישראל-לא אשים עליך" ואם רואה אתה כי חלילה בכל זאת יש לך חולי, דע! "כי אני ה' רופאך" אין זה אלא ייסורים של אהבה, הבאים לרפאותך מחולי העוונות....

שני אנשים נקלעו לפונדק, ובכיסו של האחד היה טמון סכום כסף נכבד. באישון לילה, כאשר מיודעינו ישן בשלוה, קם השני, וגנב מכיסו סכום של \$2000, והיה בבוקר, כאשר קם הנגנב משנתו, והנה שוד ושבד! רואה הוא כי נגנב ממנו סכום כה נכבד. פנה הוא אל רעהו, ואמר לו, הלא יודעים שנינו כי רק אני ואתה ישננו כאן הלילה, ואם כן אין לי ספק כי אתה הוא הגנב! ובכן, כיון שיודע אני כי לא אוכל להוציא ממך את הסכום, שהרי אין לי עדים לכך שאתה הוא הגנב, על כן נותן אני לפניך את הברירה, או שתתן לי מחצית מהסכום, או שאומר עליך לחש הידוע לי, ואגרום לכך שיצאו לך כל השינים מהמקום!

אמר לו הגנב, אין אני מתיירא ממך! שהרי אף אילו תוציא את שיני, הרי אני הולך לרופא, ותמורת \$500 מחזיר הוא לי את כל השינים למקומם, ומדוע זה שאעניק לך כעת \$1000?

אמר לו חבירו; שוטה שבעולם! והלא אני הוא רופא השינים היחיד במקום זה, ואם לא תשיב לי את כספי הרי שאשאירך בלא שינים לנצח, וכדי ביזיון וקצף!...

כך, יכול הוא האדם לומר, מה לי שאשתדל כל כך בקיום המצוות, ואאבד תענוגות עולם הזה, אלך לי חופשי בעצת יצרי, ואם יבואו עלי ייסורים, הרי אני הולך אצל בית הרופאים, והם כבר ימצאו מזור לכל מכאובי...

אומר לו הקב"ה, שוטה שבעולם! הלא אני ה' רופאך! אין הרופאים הללו אלא מבצעים את שליחותי, על כן אם שמוע תשמע אל מצוותי, כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, ואם לאו, דע! כי אני ה' רופאך!...

ומעשה שהיה בצדיק א' שהציעו לכתו שידוך, אדם בר אוריין שהיה גם במקצועו-רופא. הלך אותו צדיק אצל רבו ואמר לו, חושש אני לקחת שידוך שכזה, כי הלא אמרו חכמינו ז"ל; טוב שברופאים לגהינם!

אמר לו רבו, איך תאמר כך, והלא שמואל האמורא היה רופא (ב"מ פה:), ורבי חנינא היה רופא (יומא מט.), ואבא אומנא התעסק אף הוא ברפואה (תענית כא:), וכן הרמב"ם, ורבי בנימין הרופא, ועוד צדיקים וחסידים מגדולי האומה, וכי עליהם יאמרו שח"ו יהיו נוחלים גהינם?!

אלא, זאת עליך לדעת, כי יש רופאים, ויש רופאים. יש רופאים הבטוחים כי כל הצלחתם תלויה אך ורק בהם, ואין הרפואה באה מלמעלה, ויש רופאים היודעים כי אין הם אלא בשר ודם, וכל הצלחתם תלויה אך ורק בסייעתא דשמיא הבאה להם. על כן, הרופא המאמין, כשמתפלל תפילת שמו"ע, יודע הוא כי הרופא הוא הבו"ת, ועל כך מתפלל גם את תפילת 'רפאינו'. אך הרופא המאמין ביכולות עצמו, הרי שאת תפילת 'רפאינו' הוא משמיט, ונותר בידו, א"כ, רק 17 ברכות, שהוא כמנין "טוב", לכן יפה אמרו חכמינו "טוב" שברופאים לגהינם....

אמר על כך הגאון בעל ה"אבי עזרי" זצ"ל לרופאו האישי; היודע אתה מדוע טוב שברופאים לגהינם? כי שם נמצאים פצועים קשה, הזקוקים לו בדחיפות....

יו"ל ע"י עמותת
 "שי למורא" - "שלומי ירושלים"
 ע"ר 58-050-9149
 לתגובות והערות ולכל עניני הגיליון: ת.ד. 27252 מיקוד 21272 י-ם
 דוא"ל: 052-7699595 yosefflekach@gmail.com
 לתרומות והנצחות: מזרחי-טפחות סניף 417
 ח-ן 177146